

PARTIJ VAN DE ARBEID

Amsterdam actief

Over een sterk en sociaal Amsterdam

Een discussienotitie

Samenvatting 'Amsterdam actief'

Kansen...

Deze discussienotitie gaat over kansen. Met een groep betrokken PvdA-leden hebben we een visie geformuleerd, gericht op een actief Amsterdam. Een stad waarin meer bewoners dan nu werken, of op een andere manier actief meedoen in de samenleving. Het motto is *activering en participatie*.

De voorstellen laten zich niet allemaal in één dag omzetten in actie. Al bouwen we voort op succesvolle lopende projecten en programma's, ons verhaal biedt een perspectief voor de toekomst op middellange termijn, de komende vijf of tien jaar. De toekomst begint natuurlijk wel vandaag.

...in een (nog?) bloeiende economie, met tegelijkertijd tweedeling...

Amsterdam ligt in één van Europa's economisch meest krachtige regio's, de Noordvleugel van de Randstad. Arbeidskrachten die hard willen werken stromen van heinde en verre toe. Tegelijkertijd ontvangen 90.000 Amsterdammers een uitkering. En er zijn nog eens ongeveer 90.000 volwassenen onder 65 *zonder* uitkering die niet werken. Velen van hen staan onnodig langs de kant. Ook op tal van andere vlakken zie je tweedeling.

...een nieuwe tijd met nieuwe opgaven...

Zoveel mensen langs de kant. Doet Amsterdam het zo slecht? Nee, de stad is eerder slachtoffer van haar eigen sociale succes. En nieuwe tijden stellen telkens nieuwe opgaven.

...en niet alles rooskleurig.

Een recessie lijkt begonnen. Er zijn onaanvaardbare bezuinigingen. Door vergrijzing verandert de balans tussen 'actieven' en 'inactieven' dramatisch. Deels zijn dit vraagstukken die zich niet volledig laten oplossen langs de lijnen die wij schetsen.

Toch kiezen wij voor een positieve insteek. Soms moet je vechten tegen zaken die niet goed gaan. Maar wij willen juist aangeven hoe je wél verder kan komen. Ons verhaal is dus eenzijdig, maar dat is een bewuste keuze.

Tien uitgangspunten...

Op basis van ervaringen uit inspirerende, al lopende initiatieven formuleren we tien uitgangspunten.

- Iedere Amsterdammer die kan, doet mee.
- We sturen op kracht en zelfredzaamheid, in plaats van op problemen en afhankelijkheid.
- Werk gaat boven activering (en stages), activering boven vrijwilligerswerk, vrijwilligerswerk boven dagbesteding. Maar nietsdoen is geen optie.
- 'De hele mens'. Mensen zijn geen 'cliënten', die je vervolgens in stukjes knipt. Elk mens heeft talenten, en kanten die beter kunnen. Één gezin, één plan, één regisseur, één contract: 1-1-1-1.
- Veel vrijheid voor de professional.
- Niet de inspanning van burgers en professionals telt, maar het resultaat van de inspanningen.
- De zekerheid van een sociaal vangnet blijft uitgangspunt.
- Zekerheid is niet vrijblijvendheid. We verleiden, duwen, trekken; doen alles om je erbij te halen. Maar *pamperen* doen we niet en sancties zijn er in het uiterste geval ook.
- Wederkerigheid. Tegenover een uitkering staan tegenprestaties: je doet actief mee omdat je wat te bieden hebt en je werkt aan de punten die je bij jezelf kunt verbeteren.
- We zoeken onorthodoxe coalities, onorthodoxe mensen en nieuwe financiering, zo veel mogelijk samen met het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.

...die we op zes gebieden uitwerken.

We werken dit uit voor: werk, activering en stages, vrijwilligerswerk, dagbesteding, samenwerking, en financiering. De uitwerking omvat te veel om samen te vatten. Enkele voorbeelden daarom.

- Geen langdurige uitkering (of bijvoorbeeld schuldsanering, of jeugdzorg) zonder dat je hele situatie in beeld is gebracht. Eerst kijken we of je überhaupt ondersteuning nodig hebt. Waar dat maar enigszins kan, ben je zelf verantwoordelijk. Maar als actieve ondersteuning nodig is, loopt dat via een plan dat een beeld geeft van al jouw sterke punten én die van je omgeving, en dat al je zwakkere punten aanpakt. Integraal: van werk, tot schulden, tot hoe je kinderen het doen, tot ... wat dan ook. Een plan met concrete inspanningen en doelen. Alle betrokkenen leggen zich op het plan vast. En we rekenen alle betrokkenen op de resultaten af.
- Bedrijven spreken we ook aan. Prima om mensen uit het Verenigd Koninkrijk of Oost-Europa te halen als ze hier niet te vinden zijn. Maar als bedrijven klagen over de mentaliteit van sommige Nederlanders, is het nodig dat we daarover met de betreffende werknemers én werkgevers een stevig gesprek voeren. En samen een nieuwe aanpak ontwikkelen. Het kan wél.
- Veel meer mensen die speciale begeleiding nodig hebben kunnen werken. Indien nodig met een loonsubsidie, maar zo veel mogelijk in gewone bedrijven en organisaties.
- We zien enorme onbenutte mogelijkheden voor werk in het midden- en kleinbedrijf en de zogenaamde 'informele' economie. Bevorderen van ondernemerschap in wijken, meer persoonlijke dienstverlening, verminderen van regeldruk, goedkope bedrijfshuisvesting... zo kunnen veel meer Amsterdammers in hun eigen onderhoud voorzien.
- Jongeren die niet te motiveren zijn voor school, gaan jong werken, of leerwerktrajecten volgen.
- Gemeentelijke diensten, gesubsidieerde instellingen en andere partners gaan nog veel meer samenwerken in coalities. In die coalities gunnen ze elkaar veel.
- Als professional mag je om de regels heen werken, als je het maar kunt uitleggen.
- Dwarsdenkende sociale en commerciële ondernemers geven we ruim baan.
- Een detail: iedereen die achter een bureau zit bij de gemeente of een hulpinstelling, werkt één dag per maand in de praktijk mee. Om 'feeling' te krijgen, of te houden.

Gesprek over de vraag 'hoe verder'. Met u!

Dit discussiestuk gaat twee, drie stappen verder dan bestaande initiatieven. Het sluit wel aan op trends. We willen graag in gesprek over de vraag 'hoe verder'. Eerst met de PvdA-afdelingen in Amsterdam. Daarna met andere Amsterdammers, bedrijven, verenigingen, instellingen, gemeente, stadsdelen en kennisinstellingen. Het is ongetwijfeld gemakkelijk om te zeggen waarom het allemaal niet kan. We hopen dat Amsterdam wil meedenken hoe het wèl kan. We bespreken graag met u hoe we dit verhaal nog beter kunnen maken. Het is *werk in uitvoering*.

1. De situatie in Amsterdam

- Een sterke economie, met veel werk.
- Toch hardnekkige tweedeling. Eén derde werkt niet, één vijfde ontvangt een uitkering.
- Vrijwel alle instrumenten in handen van de gemeente, maar integrale aanpak nog in ontwikkeling.
- Forse stapeling van bezuinigingen.

1.1 Een sterke economie...

Amsterdam, breder, de Noordvleugel van de Randstad, is economisch één van Europa's sterkste regio's. Alleen al de stad biedt 470.000 mensen werk, de regio biedt nog veel meer mensen werk.

- Dit werk wordt gedaan door Amsterdammers en Nederlanders uit de wijde omgeving.
- Maar er stromen ook veel hoger opgeleiden in, uit Europa, de VS en – opvallend – Turkije.
- Bovendien werken hier duizenden Oost-Europeanen, meestal in laagbetaald werk of als vaklieden.

Wat de consequenties zijn van een eventuele crisis weten we nog niet.

1.2 Toch tweedeling...

... 90.000 uitkeringsgerechtigden ... en een grote groep niet-uitkeringsgerechtigden...

Ondanks de sterke economie ontvangen 90.000 Amsterdammers een uitkering. Sommigen van hen zijn chronisch zwaar ziek of gehandicapt, maar velen kunnen – gedeeltelijk – werken of vrijwilligerswerk doen.

Ook is er een grote groep niet-werkenden die niet uitkeringsgerechtigd is.

- De partners van werkenden of van uitkeringsgerechtigden.
- Mensen zich een tijd toelegden op opvoeding, maar met grotere kinderen meer tijd hebben gekregen.
- Studenten die eigenlijk willen werken, maar zichzelf op een opleiding 'geparkeerd' hebben.
- Zzp-ers die eigenlijk 'verborgen werkloos' zijn.

Indicatief gaat het om 90.000 mensen zonder uitkering die eigenlijk ook kunnen werken. Bovendien is er ook nog een groep vitale vutters en aow-ers, vooral hoger opgeleiden, die langer zou kunnen werken.

...één op drie volwassen Amsterdammers werkt niet, één op vijf heeft een uitkering...

Een derde van de volwassen Amsterdammers tot 65 staat buiten de arbeidsmarkt. Op 500.000 inwoners tot 65 ontvangt bijna één vijfde deel een uitkering.

...en andere vormen van tweedeling...

- Autochtone Amsterdammers uit de laagste inkomensgroepen leven gemiddeld tien jaar korter dan Amsterdammers uit de hoogste inkomensgroepen. Gemiddeld heeft deze groep ook nog eens tien jaar langer chronische ziekten. Voor allochtonen ligt dit divers en is het beeld nog niet duidelijk.
- Veel Amsterdammers hebben langdurig hulp nodig, onder meer: ouderen, chronisch zieken en gehandicapten, GGZ-cliënten, jongeren met problemen, ernstig verslaafden, daklozen.
- Vooral als gevolg van de vergrijzing (in de regio, iets minder in de stad Amsterdam zelf) zal de behoefte aan verplegenden, verzorgenden en mantelzorg nog enorm toenemen.
- 125.000 Amsterdammers leven officieel in armoede.
- Onder alle groepen immigranten met achterstanden is vooruitgang. Toch zijn de achterstanden onder sommige groepen nog groot.
- Veel problemen concentreren zich bij steeds dezelfde Amsterdammers: multiproblematiek.

1.3 Veel grotere verantwoordelijkheid gemeente op de gebieden van sociaal-maatschappelijk beleid en sociaal-zekerheidsbeleid

Decentralisatie bevoegdheden en geld...

In het afgelopen decennium zijn op vrijwel alle terreinen van sociaal-maatschappelijk beleid verantwoordelijkheden overgeheveld naar de gemeente. Het betreffen bijvoorbeeld de terreinen: werk en inkomen, participatie, gezondheid en zorg, welzijn, veiligheid, jeugdzorg, en integratie.

... want de gemeente staat dicht bij de burger...

Soms gaat het om platte bezuinigingen. Maar basisidee is dat de gemeente beter dan het Rijk in staat is aanbod op maat te leveren, de regie te voeren, en om het aanbod te integreren.

...maar dit vraagt een integrale aanpak.

Vaak is dus sprake van 'multiproblematiek'. Tóch, een adagium als 'één gezin, één plan', is nog maar in een klein deel van de hulpverlening de vuistregel; vooral rondom kinderen en criminele jongeren, bij zeer grote gezinsproblemen. Instanties kijken nog te vaak niet naar de mens als geheel, maar naar dat ene aspect waar zij voor zijn opgericht: of werk/inkomen, of schulden, of zorg, of vervoer, of opvoeding... En te vaak geven ze je een 'vis' in plaats van een 'hengel'. Ze lossen het probleem even voor je op, maar geven je niet de middelen om het voortaan zelf op te lossen.

DWI bijvoorbeeld, kijkt niet automatisch meteen naar je gezondheidssituatie, je leefsituatie, je kinderen, je verdere omgeving, je schulden, je sterke kanten. Terwijl al die factoren van grote invloed kunnen zijn op de vraag of, hoe en hoe snel je weer aan het werk kunt gaan.

1.4 Forse stapeling van bezuinigingen

Op drie gebieden hebben Amsterdammers te maken met forse bezuinigingen van vooral het Rijk in het sociale domein: inkomensondersteuning, zorg, hulp en vervoer, stedelijke vernieuwing.

1.5 Tweedeling onaanvaardbaar

De tweedeling die wij waarnemen vinden wij onaanvaardbaar.

- Economisch onaanvaardbaar omdat
 - bij een grote vraag naar arbeid allerlei arbeidsaanbod genegeerd wordt;
 - het draagvlak om voor elkaar geld op te brengen kan afkalven als het geld niet doelmatig wordt ingezet;
 - en we het geld dát we hebben, willen reserveren voor wie het echt nodig hebben.
- Sociaal onaanvaardbaar, omdat
 - veel mensen die problemen hebben, verder aan hun lot worden overgelaten. Al dan niet met een uitkering, die vaak genoeg is om te overleven maar te weinig om je te ontplooien;
 - de hulp die zij wel krijgen soms zo gefragmenteerd is, dat deze onvoldoende helpt;
 - en de eigen mogelijkheden van diezelfde mensen vaak genegeerd of onderschat worden.
- Maatschappelijk onaanvaardbaar, omdat een deel van de Amsterdammers feitelijk weinig te zeggen heeft. Niet deelt in welvaart, niet in macht, niet in zeggenschap.

2. Positieve uitgangspunten

Mensen kunnen veel, blijkt uit inspirerende projecten en programma's. We formuleren op basis daarvan tien positieve uitgangspunten.

- Iedere Amsterdammer doet volwaardig mee.
- We sturen op kracht en zelfredzaamheid, in plaats van op problemen en afhankelijkheid.
- Werk gaat boven activering, activering boven stages en vrijwilligerswerk, vrijwilligerswerk boven dagbesteding. Maar nietsdoen is geen optie.
- 'Heel de mens'. Mensen zijn geen 'cliënten', die je vervolgens in stukjes knipt. Alle mensen hebben talenten en verbeterpunten. Één gezin, één plan, één regie, één contract: 1-1-1-1.
- Veel vrijheid voor de professional.
- Niet de inspanning van professionals en de instellingen telt, maar het resultaat dat zij bereiken.
- De zekerheid van een sociaal vangnet blijft uitgangspunt.
- Zekerheid is niet vrijblijvendheid. We verleiden mensen, duwen, trekken, maar sancties zijn er in het uiterste geval ook.
- Wederkerigheid. Tegenover bijvoorbeeld een uitkering staan tegenprestaties.
- We zoeken onorthodoxe coalities, onorthodoxe mensen en nieuwe financiering, zo veel mogelijk samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

2.1 Veel inspirerende projecten en programma's

We hebben een reeks aan vernieuwende projecten en programma's bekeken. Onder meer:

- Herijking sociaal domein. Een jaar of zes geleden werd de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO) ingevoerd, de wet waarin een groot aantal taken voor de gemeenten op sociaal terrein bij elkaar is gebracht. Eerst moesten de gemeenten al deze taken een beetje handig gaan organiseren. Nu vindt, in een tweede slag, een grootscheepse 'herijking' plaats.
- Welzijn nieuwe stijl. Een initiatief van staatssecretaris Bussemaker twee jaar geleden. Bedoeling is dat het welzijn op maat werkt en zo veel mogelijk inspeelt op de vaardigheden van de burger.
- Onderwijs. Door gericht ingrijpen heeft Amsterdam nauwelijks zwakke scholen meer. Het aantal leerlingen dat naar het speciaal onderwijs moet, is spectaculair gedaald.
- Veiligheid. De aantallen overlastgevende en criminele jeugdgroepen loopt door een intensieve en geïntegreerde beleidsinspanning terug. De overlast op de Wallen is met 90 procent teruggebracht door zorg en repressie hand in hand te laten gaan. Bij de 'top-600' aanpak werkt een reeks aan organisaties nauw gecoördineerd samen.
- Beter Samen in Noord, intensieve samenwerking zorg, activering, welzijn en opvang.
- Schuldhulpverlening. De schuldhulpverlening in Amsterdam gaat drie maal beter presteren.
- Wikistad, gericht op betere samenwerking tussen aanbieders en vergroting van het vermogen tot zelfredzaamheid van Amsterdammers, samen met hun omgeving.
- Eigen kracht conferenties / achter de voordeuraanpak / multiprobleemgezinaanpak (MPG) van Daniel Gilthay Veth. In essentie: één gezin, één plan, één regisseur. En voor zover mogelijk wordt gebouwd op de kracht van het eigen netwerk.
- De Vrijwilligersacademie en de Omslag: effectieve begeleiding vrijwilligers.
- Het project Buurthuis nieuwe stijl. Welzijn, ggz en opvang in één geheel.
- Buurtzorg Nederland. Thuiszorg met professional aan het roer, geïntegreerde ketens.
- De aanpak van stedelijke vernieuwing in Nieuw-West, waarbij ruimtelijke ingrepen samengaan met participatie en activering van bewoners.
- De buurtzorgbedrijven. Activering, zorg en vrijwilligerswerk samen, op buurtniveau.
- De Enschedese aanpak van werkloosheid. Tegenover een uitkering staat deelname aan werk dat anders niet gedaan wordt, de zogenaamde servicebanen.
- De Timorplein Community (TPC) in de Indische buurt. Een netwerk van (sociale, creatieve) ondernemers en maatschappelijke organisaties dat werkt aan verbetering van de buurt.
- Garage Notweg in Amsterdam Nieuw-West. Een verzamelplaats van creatieve bedrijven en organisaties.
- St. Buurtparticipatie in West met tientallen bewonersinitiatieven 'bottom-up'.

Deze projecten en programma's hebben ons geïnspireerd tot tien uitgangspunten voor een actief Amsterdam.

2.2 Iedere Amsterdammer doet volwaardig mee

Nu nog accepteren we dat een deel van de Amsterdammers niet volwaardig meedoet. 'Gelijke kansen' is verworpen tot: gelijke rechten op een regeling. We accepteren ook dat de Amsterdammers die wel goed meekomen, niet automatische medeverantwoordelijk zijn voor stadgenoten.

Dat willen we radicaal anders. Iedereen doet volwaardig mee. Vrouwen en mannen, gezond en minder gezond, hoogopgeleid en lager opgeleid, zwart en wit, jong en oud. Je recht is daarom niet meer een uitkering, je recht is dat je niet uit de boot valt. Een vangnet is het sluitstuk, niet het beginpunt. En het vangnet is veel meer dan een uitkering alleen.

2.3 Sturen op kracht en zelfredzaamheid

Vrijwel alle aanbod is nu gebaseerd op problemen, en het oplossen daarvan. Wij willen anders kijken naar Amsterdammers: we beginnen met hun mogelijkheden, hun talenten. We willen de capaciteiten van mensen maximaal aanspreken. Waar dat kan, doen mensen dingen op eigen kracht. Maar ook als iemand een steuntje in de rug nodig heeft, begint het met in kaart brengen waar haar of zijn kracht ligt. En waar de kracht ligt van het gezin en de directe omgeving waar iemand bij hoort. We nemen mensen serieus; zo voelen mensen zich ook serieus genomen. En we geven mensen als het even kan geen vis, maar een hengel. We lossen het probleem niet voor je op, maar geven je de middelen om het zelf op te lossen.

2.4 Nietsdoen is geen optie

Liefst willen we dat iedere Amsterdammer gaat werken. We willen niet dat bedrijven mensen die speciale begeleiding nodig hebben, buiten houden. We willen niet dat van mensen die langdurig werkloos zijn geweest, automatisch wordt aanvaard dat dat maar zo blijft, en zij zo ook het verkeerde voorbeeld kunnen geven aan hun kinderen. We willen niet dat bruiden naar Nederland worden gehaald die buiten de maatschappij blijven staan. We willen niet dat mensen met een handicap onderschat worden in hun mogelijkheden.

Natuurlijk, de werkelijkheid is dat niet iedereen (meteen) kan werken. Maar niets doen is niet aan de orde. En werk gaat boven activering en stages, activering gaat boven vrijwilligerswerk, vrijwilligerswerk gaat boven dagbesteding. En als het even kan, geleiden we je door de kolom, van dagbesteding naar vrijwilligerswerk, van vrijwilligerswerk naar activering, van activering naar werk.

2.5 Eén gezin, één plan, één regisseur, één contract (1-1-1-1)

De 'multiprobleem-aanpak' is nog de uitzondering op de regel. We willen dit omkeren: bij een hulpvraag van enige substantie moet aangetoond worden dat er echt maar één issue is, anders is er per definitie sprake van een 'multi-vraagstuk'. Geen probleem wordt meer geïsoleerd aangepakt als er tegelijkertijd andere problemen zijn. Hulpverleners gaan altijd met één gezamenlijk plan, onder één regisseur werken. Anders geformuleerd: we zien Amsterdammers niet meer als een verzameling deelprobleempjes. We zien Amsterdammers als 'hele mensen' die allemaal hun kracht en hun kwetsbaarheden hebben. We richten ons ook niet meer uitsluitend op het individu, maar op de hele omgeving: gezin, familie, netwerk, buurt.

2.6 Veel vrijheid voor de professional

Daar hoort bij dat de professional alles mag inzetten wat deze in huis heeft. Natuurlijk moeten er soms regels zijn. Maar de professional mag daarvan afwijken, als het maar uit te leggen is.

2.7 Alleen resultaat telt

Instellingen gaan anders werken. Zo sturen we bijvoorbeeld - via onder andere de financiering - op resultaten, niet meer op inspanningen.

2.8 Zekerheid

We vinden het essentieel dat voor iedereen een vangnet gegarandeerd blijft. Iedereen houdt recht op: inkomen, huisvesting, onderwijs, zorg, etcetera.

2.9 Zonder vrijblijvendheid

De aanpak is niet vrijblijvend. Toch willen wij niet naar een wereld waarin dwang voorop staat. Dit Kabinet lijkt te veronderstellen dat als je maar genoeg kort op uitkeringen, iedereen wel aan het werk gaat. Dat geloven wij niet. Zeker, je eigen verantwoordelijkheid nemen we je nooit af. Maar bij elk individu, bij elk gezin, kijken wij met een positieve blik naar wat zij kunnen en willen. Als de ene werksoort niet past, kijken we of iets anders past. Als de ene hulpverleningsaanpak niet werkt, wordt een andere aanpak uit de kast getrokken. We onderzoeken, we verleiden, we stimuleren, we gaan tot het gaatje.

Helemaal aan het eind staan wel sancties. Er zijn ook mensen die pas in beweging komen als ze hardere prikkels, kortingen, of straffen krijgen. Helaas. Maar in het algemeen geldt: sancties zijn de laatste optie. Sancties mogen geen excuus vormen voor gemakzucht: is werkelijk alles uit de kast getrokken om iemand op een andere manier over de streep te trekken?

2.10 Wederkerigheid

Het voorgaande betekent, dat je geen uitkering krijgt zonder dat je hele situatie in beeld is gebracht. Eerst wordt gekeken of je het zelf kan oplossen. Maar, zo niet, dan ligt er een plan dat op alle aspecten van je leven kan aangrijpen en waaraan je je committeert. Niets voor niets.

- Iemand die ondersteuning krijgt, doet er iets voor terug en is bereid aan zichzelf te werken.
- Van elke Amsterdammer die geniet van onze stad, dus ook van wie het goed heeft, vragen we een bijdrage. Bijvoorbeeld als buddy, als voetbalcoach, als begeleider van een re-activeerder.
- Een vereniging die een subsidie, een vergunning, een ruimte aanvraagt, vragen we te laten zien hoe zij Amsterdammers bij hun activiteiten betrekken die aan de kant staan.
- Bedrijven spreken we aan op hun verantwoordelijkheid om ook Nederlanders die wat extra ondersteuning nodig hebben werk te bieden.
- Instellingen die hulp bieden, krijgen alleen geld als zij aantoonbaar samenwerken, niet uitsluitend hun zogenaamde eigen belang voorop stellen.

En alleen in laatste instantie is de gemeente aan zet. Die gemeente stuurt niet meer van bovenaf, maar als partner. Een partner die van de andere partners hoge verwachtingen heeft.

2.11 Onorthodoxe coalities

Niet alleen 'traditionele' zorg, welzijns-, en re-integratiebedrijven betrekken we. Elke formele en informele organisatie, elk bedrijf kan potentieel deel uitmaken van een coalitie.

En maatschappelijke bedrijven, die geleid worden door professionele 'dwarsliggers', willen we ruimte geven. Sociale of een commerciële ondernemer, of een combinatie van beide, dat maakt niet uit.

3. Concreter

Op de volgende zes punten worden we concreter: werk, activering, vrijwilligerswerk, dagbesteding, samenwerking, financiering.

3.1 Werk

Uitgangspunt in onze benadering is dat iedereen werkt die dat kan. Wat betekent dit bijvoorbeeld?

- Geen langdurige uitkering, zonder dat de totale situatie van de aanvrager en het gezinssysteem in kaart is gebracht. Op basis daarvan volgen we de 1-1-1-1-aanpak.
- Wie snel aan het werk kan, gaat direct naar een uitzendbureau. De gemeente komt immers achteraan. DWI en UWV zetten de schaarse middelen in voor juist de ingewikkelde gevallen. WAO-ers die gedeeltelijk kunnen gaan werken, behouden wel hun uitkeringsrechten.
- Bedrijven in de omgeving van Amsterdam halen mensen uit bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk of Oost-Europa, terwijl hier velen thuis zitten. Britten en Oost-Europeanen kunnen een geweldige bijdrage leveren aan onze economie en samenleving. Maar als zij alleen komen omdat bedrijven problemen hebben met Nederlanders, gaan we die bedrijven ondersteunen bij de begeleiding van die Nederlanders. Werknemer én werkgever spreken we stevig aan op hun gedrag, inclusief sancties.
- We maken met bedrijven en instellingen afspraken, om veel meer mensen die begeleiding nodig hebben, een arbeidsplaats te bieden. Dit betekent dat bedrijven anders moeten werken. Wie niet lekker meekomt, niet aan een hele benauwde norm voldoet, wordt nog te snel uitgesloten.
- We accepteren dat sommige mensen alleen met loonsubsidie of -dispensatie aan het werk kunnen.
- Veel Amsterdammers zijn momenteel actief in de 'informele economie'; vooral in sommige buurten is dit een belangrijke bron van activiteit, sociale samenhang en inkomen. Met een samenstel van maatregelen, en minder regels, kan meer werk dat nu 'niet bestaat' wel bestaan.
- Klein ondernemerschap willen we actiever stimuleren. Het is misschien wel de grootste bron van werkgelegenheid.
- Wanneer jongeren niet te motiveren zijn om onderwijs te volgen, gaan zij vroeg werken, als nodig al op hun vijftiende. Natuurlijk, als dat kan, in combinatie met een vorm van leren die bij hen past. Een tijdje onder je potentiële niveau werken is beter dan thuiszitten, of op straat hangen. We blijven deze jongeren wel volgen, omdat ze vaak van tijdelijke baan naar tijdelijke baan bewegen en daardoor gemakkelijk de weg kunnen kwijtraken.

3.2 Activering en stages

Niet iedereen komt meteen aan het werk. Activering is succesvol geweest voor een bepaalde groep. Maar degenen voor wie de 'orthodoxe' aanpak effectief was, zijn nu meestal wel aan het werk. Een nieuwe aanpak voor een nieuwe groep is nu in ontwikkeling, die wij graag radicaal verder ontwikkelen.

- Iedereen die niet meteen weer aan werk geholpen kan worden, bieden we een activeringstraject of stage aan. Niet vrijblijvend. We kijken naar de mogelijkheden, bieden keuzes, stimuleren. Maar als je het potentieel hebt betaald werk te doen, hoort bij je uitkering dus een activeringstraject of stage.
- Activering zonder een plan, waarin de hele situatie van de betrokkene in beeld is gebracht, werkt onvoldoende. Ook hier geldt dus weer: 1-1-1-1.
- Activering werkt het best in een gewone werkomgeving. Activering willen we daarom in gewone bedrijven en instellingen laten plaatsvinden. Zij krijgen daarvoor – waar nodig – meer faciliteiten.
- We leggen de focus op capaciteiten, in plaats van tekortkomingen van mensen.

3.3 Vrijwilligerswerk

Wanneer arbeid of activering werkelijk (nog) niet mogelijk blijken, kan iemand, tijdelijk of langdurig, vrijwilligerswerk gaan doen. Ook hier: verleiden, keuzes bieden, vóór dwang. 'Sneeuwschuiven' – waar Mark Rutte zo van houdt - is beslist niet ons verhaal. Zelfs wetenschappelijk is bewezen dat mensen gestimuleerd worden als zij vrijwilligerswerk doen dat bij hen past. En – alweer - als je nog niet in

aanmerking komt voor werk of activering, zal het vaak zo zijn dat er sprake is van knelpunten in meer aspecten van je bestaan. Dus integraal: 1-1-1-1.

Een aantal andere aspecten:

- We onderscheiden stages en vrijwilligerswerk. Met stages doelen we op activiteiten van mensen die op weg zijn naar re-integratie en werk. Met vrijwilligerswerk doelen we op activiteiten van mensen waarvan (vooralsnog) niet verwacht wordt dat zij zullen doorstromen naar betaald werk.
- Wanneer een echtgenoot een uitkering aanvraagt, stimuleren we ook de partner tot vrijwilligerswerk.
- Wanneer kinderen dreigen te ontsporen, wordt onder meer bekeken of de ouder(s) werken. Zo niet, dan is begeleiding van ouders naar werk, activering, een stage, of vrijwilligerswerk logisch.
- Tegenover stages en vrijwilligerswerk willen we een vergoeding zetten. Wel willen we voorkomen dat daardoor de 'armoedeval' groter wordt. Dat kan alleen als de uitkering *zonder* vergoeding voor vrijwilligerswerk lager wordt. In feite is hiermee een sanctie in het systeem ingebouwd.
- Het mes snijdt aan twee kanten. Vrijwilligers kunnen elkaar ondersteunen. En vrijwilligers kunnen ook mensen ondersteunen die zorg of gezelschap nodig hebben. Vrijwilligers leveren allerlei nuttige maatschappelijke diensten.
- Stages en vrijwilligerswerk kunnen voor een deel begeleid worden door werkenden, of door vitale 'vutters' en gepensioneerden. Liefst schakelen we alle Amsterdammers in.
- Een geïntegreerde beleidsaanpak is nodig, waarin het vrijwilligersbeleid is gekoppeld aan het zorg-, welzijns- en re-integratiebeleid, én waaraan het bedrijfsleven meedoet.
- Natuurlijk krijgen re-activeerders, stagiaires en vrijwilligers de tijd om te solliciteren naar betaalde banen. Betaald werk gaat immers boven re-activering, stages en vrijwilligerswerk.

3.4 Dagbesteding

Uiteindelijk is een klein deel van de Amsterdammers aangewezen op dagbesteding. Ook hier geldt integraal: 1-1-1-1. En periodiek kijken we of je kunt doorstromen naar vrijwilligerswerk, activering, werk.

3.5 Samenwerking en partnerschap

Vergaande ontkokering is essentieel binnen en buiten de gemeente. Wethouder Asscher heeft de problemen van de verkokering in de jeugdzorg enkele jaren goed in beeld gebracht in de zogenaamde 'Operatie Frankenstein'. Met duidelijke aanbevelingen. Een aantal mooie kansen die wij zien:

- Verder brengen van aanbevelingen van de 'Operatie Frankenstein'. En deze toepassen op het hele sociale domein, dus niet alleen de jeugdzorg, inclusief activerings- en participatiebeleid.
- Veel verdergaand samenwerken tussen stadsdelen, DWI, DMO, DWZ én UWV om te komen tot één samenhangende uitvoering, inclusief heldere verslaglegging. Eigenlijk is het vreemd dat er vier afzonderlijke diensten zijn die elk taken hebben op het gebied van activering en participatie.
- Alle ambtenaren die werken in het sociale domein en niet direct hulpverlener zijn, werken één dag per maand in de praktijk. Zij lopen bijvoorbeeld mee met de thuiszorg, zij koken mee voor ouderen, zij helpen mee in de kinderopvang, gaan mee met parkeerwachters.
- Ook in de bureaucratie wordt een vorm van beloning naar resultaat ingevoerd. 10% van de salarispot willen we reserveren voor beloningen voor teams, afhankelijk van resultaten.
- De gemeente werkt gelijkwaardig samen met Amsterdammers en hun organisaties.

3.6 Financiering

We hebben de financiering verder niet uitgewerkt, maar zijn ons uiteraard bewust van het belang daarvan. De aanpak levert potentieel geld op. Minder Amsterdammers zitten in een uitkering, meer Amsterdammers brengen belastingen en premies op, niet alle hulp komt meer van professionals, professionals doen geen dubbel werk meer. De aanpak is tegelijkertijd zo 'veelomvattend' dat deze slechts stap-voor-stap ingevoerd kan worden. Gaandeweg leren we ongetwijfeld nieuwe lessen en komen we weer tot bijstellingen. Voordeel van een stapsgewijze invoering is ook, dat een 'revolving fund' kan ontstaan; meer mensen aan het werk en meer efficiency leiden tot vrijvallen van geld.

4. Hoe verder?

We hebben een visie neergelegd in dit discussiestuk. Deze vraagt draagvlak en verdere uitwerking. We willen beginnen met een gesprek binnen de Amsterdamse PvdA-afdelingen. Daarna willen we in gesprek met een zevental geledingen, waaronder de partners in het Pact van Amsterdam: andere Amsterdamse burgers, bedrijven, verenigingen, instellingen, gemeente, stadsdelen, kennisinstituten.

Wat elementen voor dit gesprek:

- Deelt u deze visie? Hoe scherp en hoe verder aan?
- Hoe voorkom je dat de overheid het initiatief toch blijft overnemen van de Amsterdammers zelf?
- Hoe stel je harde doelstellingen, in termen van resultaten, effecten, aantallen Amsterdammers die gewoon weer meedoen, waar je elkaar ook op kunt afrekenen?
- Hoe kun je bij bestaande initiatieven aansluiten, En de goede initiatieven nog meer leidend maken in de stad?
- Hoe behoud je een vangnet, zonder de eigen verantwoordelijkheid te ondermijnen?
- Hoe zet je de eigenzinnige professional en de dwarse sociale ondernemer op de bok?
- Wat betekent deze aanpak voor de organisatie en financiering van het sociale domein?
- Hoe kunnen alle partners in Amsterdam zich voor deze aanpak gaan inzetten?
- Zijn experimenten per stadsdeel wenselijk, waarbij het mogelijk wordt gemaakt op het niveau van stadsdelen of buurten verschillende partijen het voortouw te geven en te bekijken welke partijen en welke aanpak nu het beste werken?
- Kunnen sociale partijen en bedrijfsleven zich samen scharen achter de aanpak? Stedelijk of regionaal? Is een convenant een weg om verder te komen?
- ...

Onderstaande leden van de PvdA-werkgroep Samenredzaamheid hebben meegedaan aan het opstellen van deze discussienota: Chris Cramer (Oost), Jesse Bos (Nieuw-West, portefeuillehouder), Mustapha Daher (NW), Renny van Delden (Seniorenoverleg), Adri van den Dries (O), Lea Geesink, Michiel Geuzinge (voorzitter PvdA-Amsterdam), Sureyya Gök (NW), Michel Idsinga (Zuid-Oost), Cees Lau (Centrum), Tonnie Lau-IJerman (C), Ellis van der Meulen (vice voorzitter PvdA Amsterdam), Guillaumine Nelom (O), Augustina Osei (ZO), Onika Pinkus, Otto Reuchlin (Centrum, eindredactie discussienota), Daan Sajet (Zuid), Paul Scheerder (Leefkringhuis), Winnie Terra (C), Canan Uyar (Noord), Meeuwis Vermaak (NW), Edward Vos (NW, secretaris werkgroep), Piet Wester (ZO), Ayhan Yalin (West).